

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 36
apríl 2026
cena 2 eurá

4

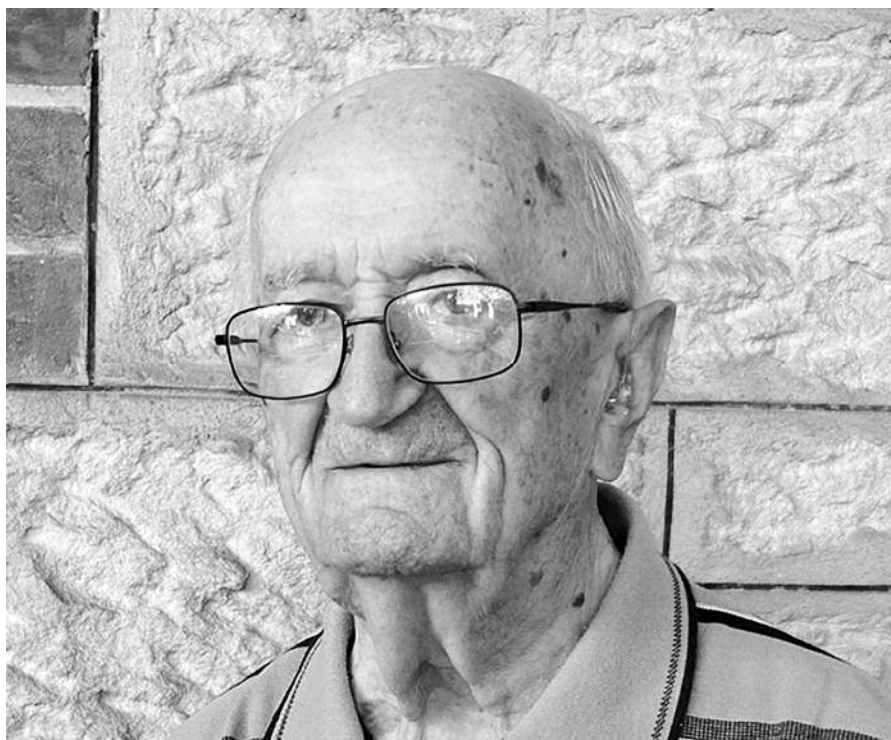
ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Jubilant František Vnuk:

Slovensko je kus mojej bytosti

NÁŠ ROZHOVOR

Mal dvadsaťtri rokov, keď emigroval do cudziny. Druhým domovom sa mu stala vzdialená Austrália, manželkou Austrálčanka írskeho pôvodu, s ktorou si založil veľkú rodinu – má troch synov a päť dcér. Od roku 1990 sa každoročne vracal na Slovensko, kde sa 8. apríla 1926 narodil v Červenom Hrádku. Stal sa vysokoškolským pedagógom, docentom na technike v Adelaide i na bohosloveckej fakulte v Bratislave. Napísal množstvo kníh a objavil pre slovenskú historiografiu nový rozmer nazerania. Bez ideologického nánosu, bez cudzích vplyvov. Pápež Ján Pavol II. ho vyznamenal povýšením na rytiera Rádu Gregora I. Veľkého. František VNUK sa v týchto dňoch dožíva vzácneho jubilea 100 rokov.

František Vnuk

Foto archív

● **Čím je pre vás Slovensko?**
Slovensko je krajina môjho detstva a mladosti i kus mojej bytosti. Je to dar

nebies. Človek má iba jednu domovinu a jej cenu si začína vážiť, keď ju stratí. **Pokračovanie na 10. strane**

V čísle

Ján Litecký Šveda
Všeslovanská vševzájomnosť 2
Eva Zelenayová
Akoby nestačila jedna Golgota 3

Anna Petreková
Hodnotový svet na šibenici 5
Rafael Rafaj
Kam kráča svet, štát a kam my? 7

Jozef M. Rydlo
Tma v nočnej tme... 8
Marián Tkáč
Ach Bože-Prebože, vojna veľiká 9

Seriál martýrov
Samuel Bibza 12
Recenzia
Gejza Pásztor
Tri dni dlhšie ako štyri roky 13

ročník 36 • apríl 2026

Všeslovanská vševzájomnosť

História Európy pozná všelijaké hnutia, sekty, filozofické školy, módy či davové psychózy, raz škodlivejšie, inokedy menej. Bez konkurencie zatiaľ najhorší bol výmysel komunizmu, ktorý stál svet zhruba 100 miliónov povražených ľudí na celom svete.

Rovnako nezmyselné heslo, popierajúce všetky známe fakty, aj historické aj kultúrne, je aj to o „slovanskej vzájomnosti“. Takže ani z toho nemôže vzniknúť nič osožné, tak ako z nijakej hlúposti, maximálne tak pomoc väčším národom pri genocíde ich menších susedov.

Prvý známy hlásateľ slovanskej „vzájomnosti“ bol v 17. storočí chorvátsky kňaz a misionár Jur Križanič. Ten sa aj v roku 1659 vybral do Ruska, aby presvedčil cára o potrebe minimálne kultúrnej únie. Nakoniec však, dalo by sa povedať zákonite, ako podozrivý cudzinec a navyše katolík, skončil na 15 rokov na Sibíri.

No pokiaľ ešte v 19. storočí pre našich predkov, ktorí práve zažívali zúrivy útlak maďarského nacionalizmu, boli reči o slavjanofilstve nejasnou útechou, žiaľ až príliš utopickou, hovoriť o tejto vzájomnosti ešte v 20. storočí je už číra hlúposť. Ako píše historik Martin Horička: „Myšlienka slovanskej vzájomnosti mala po vojne pri presadzovaní geopolitických záujmov ZSSR významnú úlohu, na slovanskú strunu hral rád a často aj Stalin.“

Povedzme si tu iba pár veľmi stručných príkladov, historicky neodškriepiteľných faktov. Faktov, ktoré prakticky každý pozná(!), no mozog napadnutý propagandou a „krásnymi“ utópiami ich nedokáže zaradiť kam patria.

Začnem Srbsko – Chorvátskou „vzájomnosťou“. Väčšina si ešte pamätá na balkánske hrôzy 90. rokov, ale vráťme sa aj trochu viac dozadu. Keď „Juhoslávka“ armáda v roku 1945 obsadila mesto Gospič, nastali masové vraždy vojakov a civilov. A aby poputa bola dokonalá, nad masovým hrobom povražených Chorvátov nechali funkcionári postaviť verejné záchody. Treba tu ešte niečo dodať?

Aj Poliaci s Rusmi majú mimoriadne „vrelé“ vzťahy. Keď Červená armáda napadla 17. septembra 1939 Poľsko, okamžite začali Gulagy a červený teror. „Vzájomnosť“ sa rozbehla na plné obrátky. Hádám najznámejší je masaker v Katyňskom lese, ktorý začal v apríli 1940, kde sa soviety sústredili hlavne na vyvražďovanie poľskej inteligencie (dôstojníci, lekári, profesori, novinári, politici,...), aby prostý ľud ľahšie pokorili. Pri tom masakri sa odhaduje asi 22 000 zavraždených Poliakov. Apropos – germáni takéto hlúposti nehľásajú, tí si idú po krku bez výhovoriek hneď, tak ako Angličania a Nemci v 2. svetovej vojne.

O „československej“ vzájomnosti by to bolo aj na celú knihu, tu spomeniem iba dve veci z posledného čísla Slovenského časopi-

su historického (2/2025). Jeden z českých profesorov, Václav Chalupecký, ktorého Česi poslali na Univerzitu Komenského podložiť aj „vedecky“ snahu o genocídu Slovákov sa tak odviazal, že aj slovenskú kultúru a umenie označil za „bastardnú“ a Slovákov za národ s „vraj“ vlastnou minulosťou a „vraj“ vlastným jazykom. A profesorka Hrabovec cituje českého plukovníka Františka Hájka z 15. októbra 1939: „Jakýpak slovenský problém! Až se vrátíme v čele s panem prezidentem Benešem do osvobozené vlasti, vystřídáme třicet až čtyřicet tisíc Slováků, a tím bude vyřešen problém slovenské autonomie a slovenského nacionalismu vůbec.“ Mohol dodať, že aj československej vzájomnosti, veď cieľ bol, aby zostal len jeden národ.

Rusi v jadre nie sú Slovania

Popieranie existencie nejakého národa vždy znamená nástup genocídy. To sa deje aj v prípade Ukrajiny, o jej historickej „neexistencii“ sme sa už mohli párkrát dočítať v článkoch šírených ruskou propagandou. O veľkom „holodomore“ z 30. rokov hádam už každý vie, tu iba podčiarknem, že okrem hlavnej príčiny, nezvládnutého prechodu na extrémne zbrojenie, aby Stalin mohol priniesť „slobodu miliónom triednych bratov“, to bolo aj zničenie ukrajinského roľníctva, ktoré Stalin pokladal za základňu ukrajinského nacionalizmu. Vtedy zahynulo od 5 do 11 miliónov ľudí. Odhady sa rôznia – dôležitejšie je vedieť, že sa vyskytoval aj kaniibalizmus... V súčasnej vojne to je už trochu jemnejšie, akurát sa zaistili niektoré dopisy na front, kde manželky a matky píšú vojakom, aké moderné elektrospotrebiče majú domov doniesť. No a k téme vzájomnosť – neexistuje žiaden Putinov výrok ani stanovisko, že by uznával ukrajinskú identitu. Na druhej strane – hovoriť o slovanskej vzájomnosti v tomto prípade nie je celkom presné. Podľa ruského(!) profesora Leva N. Gumiljova nie sú Rusi v jadre Slovania, ale sú geneticky spriaznení s turkickými národmi euroázijskej stepi. Asi aj tam pramení ich pramalá úcta k ľudskému životu. Veď aj pri súčasnej agresii proti Ukrajine už zahynulo 3x viac ruských vojakov ako ukrajinských.

A ešte malé postscriptum pre slovenských vlastencov, zástancov samostatnosti. Tí by si mali uvedomiť, že tej Rusi neboli nikdy naklonení – naopak. Napr. keď k nám prišli v roku 1944 ruskí záškodníci, aby sem privolali Nemcov, ktorých komunisti falošne nazývajú partizáni, všade keď obsadili čo len kúsok územia, už vyhlasovali Československo. V roku 1947 sem zase vyslali vysokého generála Gondurova, aby žiadal za sovietsku vládu Tisovu smrť. No a známy zástanca ruských záujmov, Ján Čarnogurský, sa šiel pokrájať, len aby zabránil vyhláseniu slovenskej samostatnosti, čo sa mu skoro aj podarilo.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8154 ● **e-mail:** ústredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **ICO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku:** 2 EUR ● **Predplatné:** 20 EUR/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného ● **Názov účtu:** Politickí väzni Zväzu protikomunistického odboja ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** ● **ISSN:** 1338-404X ● **Materiály** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Mikuláša Tótha

● Ako sa vám žije dnes?

V Svätom písme Starého zákona je v knihe Sirachovcova 28-21-23 výrok: „Úder bičom vyvoláva sinku, úder jazyka až kosti láme. Mnohí padli ostrým meča, ale nie toľkí, ako čo zahynú pre jazyk.“

Platí to aj o dnešnej dobe, kde od roku 1989 sú znovu pri moci bývalí komunisti a to hlavne ich potomkovia, dcéry a synovia, príbuzní, ich prisluhovači, z ktorých sa po roku 1989 postupne stavali novodobí kapitalisti a vládnú vo všetkých sférach života na Slovensku.

Plakať nám asi nepomôže, ani kritika a písanie článkov do časopisu Svedectvo, aj keď sú potrebné pre tých, ktorí tento časopis čítajú.

Vážim si všetkých členov PV ZPKO

aj KPVS na Slovensku a oceňujem aj vás v ústredí PV ZPKO za vašu obeť, akú vynakladáte pre nás aj všetkých ľudí dobrej vôle na Slovensku.

Je mi z toho smutno a vnútorne, duševne ma trápia tieto skutočnosti už 37 rokov od tzv. Nežnej revolúcie. Mnohí z nás už stojíme na prahu smrti

a končíme pozemský život. Tí, čo trpeli za vlády komunistov, trpia aj v dnešných časoch a týka sa to aj mojej osoby!

Slovensko už dávno nie je kresťanské a už vôbec nie katolícke, bolo kúpené západnými štátmi najmä liberálmi a bývalými komunistami.

Ako som už v minulosti písal, ak na Slovensku nikdy neplatil lustračný zákon a Európska únia spolupracovala s ľuďmi s komunistickou minulosťou po vstupe Slovenskej republiky do EÚ cez svoje inštitúcie na Slovensku, nie je už pre nás, starých ľudí nádej, že sa dožijeme nejakej pozitívnej zmeny. Najmä, ak trhovú ekonomiku ovládajú komunistickí - kapitalistickí vlci odedí v baránkovom rúchu.

Preto sa neozývam!

Mikuláš Tóth je členom regionálnej organizácie PV ZPKO v Trebišove od roku 2000. Istý čas bol aj jej predsedom.

Akoby nestačila jedna Golgota

Chaos je najvýstižnejšie slovo na pomenovanie súčasného diania doma aj vo svete. V starogréckej kozmogónii predstavuje Chaos prvotný stav vesmíru, beztvárú prázdnotu alebo priepasť, z ktorej vznikol svet. Pred takmer štrnástimi miliardami rokov s počiatkom vo Veľkom tresku. Koľkokrát sa svet ocitol v chaose za tých 13,8 miliardy rokov jeho trvania? A prežil. Je to nádej, že prežije aj súčasnú krízu hodnôt, keď sa v chaose potápajú veľké národy, ale aj vzájomné vzťahy v malých spoločnostiach.

Europoslankyňa za KDH Miriam Lexmann takto bezradne zaujala stanovisko k vojne v Iráne: „Možno ani nedošlo k porušeniu medzinárodného práva preto, lebo ten útok (útok USA a Izraela na Irán) mohol znamenať aj to, že to bol OBRANNÝ ÚTOK na ochranu záujmov a občanov týchto krajín, teda demokratických krajín,

európskych krajín a Spojených štátov amerických.“ Predstaviť hnutia verbálne vystuženého kresťanskými hodnotami nedokáže „hodnotovo“ zhodnotiť útok na kolísku civilizácie sveta? Stačí podľa desatora Božích príkazov. Kto potom v našej politike má byť etalónom slušnosti? Progresívci? Liberáli? Socialisti? Kto nás zachráni?

SLOVO SVEDECTVA

Porušovanie medzinárodného práva sa stalo športovou disciplínou a kto má silnejšie zbrane má aj právo. Porušovanie dohodnutých pravidiel či zákonov dosiahlo takú úroveň, že sudy nestačia, bezočivci sa smejú a pravda a spravodlivosť krvácajú. Príkladom bezuzdného správania sa voči právnemu štátu bolo na Slovensku zrušenie tzv. Mečiarových amnestií. Môžeme si o nich myslieť čo chceme, ale jednou nespravodlivosťou nemožno dosiahnuť inú spravodlivosť a poriadok. Naopak, práve tento bezpre-

cedentný akt otvoril cestu k retroaktívnym rozhodnutiam, aké povojnová generácia zažila, keď stála pred Štátnym súdom. Koľko rehabilitačných rozhodnutí muselo prísť po roku 1989 jednoducho len preto, že sa niekto postavil nad zákon.

V roku 1989 sme s veľkou nádejou očakávali diskusie o našich dejinách, ale nič sa nedeje. Nie je to téma pre médiá, ale ani pre politikov. Neodkrývame našu minulosť, skôr ju zakopávame. Aj to je model správania – chorý. Akoby sme sa stále hlbšie prepadávali do ničoty. Akoby to posmešné heslo: demokracia znamená môžeš všetko a nemusíš nič sa stalo normou života. Víťazí ten, kto má silnejšie svaly, vyššie postavenie či žiadny charakter.

Kresťanom dáva nádej zmŕtvychvstalý Ježiš Kristus. Len keby ho tí politickí farizeji znovu a znovu neťahali na Golgotu.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

V Bystrici je nový predseda

Výročná členská schôdza RO PV ZPKO v Banskej Bystrici sa konala 16. marca 2026 v Diecéznom centre. Bola jednou z prvých v našej organizácii.

Hlavným bodom programu bola voľba nového predsedu vzhľadom na pretrvávajúce zdravotné problémy predsedníčky Heleny Halkovej. Za nového predsedu bol jednomyselne zvolený Ing. Marek Murajda, ktorého organizácia odporúča na najbližší snem aj do funkcie podpredsedu

Väčšinu členstva v Banskej Bystrici tvoria ženy.

Foto Marek Murajda

Ivan Kliment na výročnej schôdzi. Foto Marek Murajda

PV ZPKO. Ďalším kandidátom do funkcie podpredsedu PV ZPKO bol na schôdzi odporúčaný snemu Kvetoslav Gregor, predseda žilinskej regionálnej organizácie PV ZPKO.

Na výročnej členskej schôdzi sa prítomní venovali aj organizácii pietnej spomienky na Barbarskú noc. Uskutoční sa 13. apríla 2026 pri príležitosti 76. výročia tejto brutálnej akcie organizovanej proti Cirkvi.

Marek Murajda si začne povinnosti predsedu banskobystrickej regionálnej organizácie PV ZPKO plniť 1. mája 2026.

Helena Halková

Zasadala výkonná rada

Vo štvrtok 12. marca 2026 sa v Bratislave uskutočnilo zasadnutie Výkonnej rady PV ZPKO.

Svoju neúčast ospravedlnili podpredseda PV ZPKO Štefan Novák, predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková a predseda RO PV ZPKO Juraj Vrábel.

Zasadnutie otvoril a viedol predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda. Venoval sa najmä organizačnému zabezpečeniu snemu PV ZPKO, ktorý by sa mal uskutočniť v júni tohto roku a účasti na Jáchymovskom pekle v dňoch 22. a 23. mája 2026. Prítomným rozdal publikáciu Pavla Hrica: *Gulagy, prvé obete komunizmu na Slovensku*. (red)

▲ Vážne zamyslenie sa členov výkonnej rady nad programom schôdze.

Foto Eva Zelenayová

● Čo zaujalo členov výkonnej rady, že sa všetci pozerajú jedným smerom?

Foto Eva Zelenayová

Hodnotový svet na šibenici

Naša organizácia si každoročne pripomína tragické ukončenie života Pavla Kalinaja rodáka z Bijacoviec.

Komunistický režim nastavený na vedecký materializmus potreboval skoncovať s kresťanským hodnotovým svetom. Svoju pozornosť zamerl najmä na kňazov s veľkým rešpektom v spoločnosti. Prepadové návštevy so zaistením kňaza sa stali bežnou súčasťou života. Útoky represívnych zložiek proti Cirkvi boli pre väčšinu spoločnosti neprijateľné, najmä pre tých, čo sa na nich mali podieľať. Pre veriach kresťanov bola priam desivá predstava, že majú pomáhať zločinom proti ľudskosti, nespravodlivému väzneniu či neoprávnenému sledovaniu kňazov.

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti boli medzi prvými, ktorí museli prijať komunistickú doktrínu, vstúpiť do komunistickej strany, lebo oni mali byť v druhej línii hneď za politickými predstaviteľmi a justíciou, tvorcami a udržiavateľmi ľudovej demokracie ako ich poslušný a výkonný nástroj. Politický proces Jaško a spol. bol jedným z niekoľkých procesov s príslušníkmi ZNB. V ňom bolo odsúdených 22 osôb, z nich Bernard Jaško a Pavol Kalinaj na trest smrti povrazom.

Pavol Kalinaj sa s Bernardom Jaškom dohodli na tom, že mu Jaško bude dodávať správy, ktorých znalosť pomôže sledovaným kňazom k väčšej opatrnosti. P. Kalinaj bol 5. júla 1949, päť dní po zatknu-

Pietne miesto v Bijacovciach. ● Bez mladých to nejde. ● Vdp. Ján Jakubovič.

Foto Ľubomír Kaľavský

tí, prevezený z KV ŠtB Bratislava do Vojenskej nemocnice v Bratislave. Podľa lekárskeho nálezu mal zlomené rebrá, bol liečený na obojstranný zápal ľadvín a zápal pľúc. išlo o následky brutálneho násillia pri vypočúvaní. Keď sa podľa inštrukcií a pokynov nadriadených usilovali dosiahnuť priznania vo vykonštruovaných obvineniach.

Členovia regionálnych organizácií z Košíc a Prešova, za účasti podpredsedu PV ZPKO Štefana Nováka si 17. februára v Bijacovciach pripomenuli 75. výročie popravy Pavla Kalinaja pri jeho pamätnej tabuli a na sv. omši, ktorú celebroidal vdp. Ján Jakubovič.

V tejto súvislosti sa k žiakom učilišťa prihovarila predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková:

„Človek vlastní pamäť a je to ťažké bremeno. Ale kto nepozná svoju mi-

nulosť, je odsúdený ju opakovať. No politickí väzni a deti politických väzňov nikomu neprajú, aby sa tie kruté roky opakovali. Dnes sme sa tu zišli, aby sme si pri pamätnej tabuli pripomenuli a uctili spolu s vami rodáka z Bijacoviec Pavla Kalinaja. Pred 75 rokmi, 17. februára 1951, bol vo veku 36 rokov v Bratislave popravený za údajné vyzvedačstvo a ohrozenie obrany republiky. Dnes tiež žijeme v dobe, keď prevláda nenávisť. Preto my, členovia organizácie Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja, využívame tieto pietne miesta pri pamätných tabuliach pripomínajúcich túto temnú dobu na stretnutia s mládežou. Aby sme vyplnili prázdne miesto našej nedávnej histórie a upriamili pozornosť na fakt, že za týmito hrôzami boli ľudia, čo by sme už nikdy nemali dopustiť.“

Anna Petreková

Drahý a vzácny náš priateľ, milý jubilant, pán profesor!

Tvoj život bol a je veľmi požehnaný, lebo tvojim cieľom bolo budovať nebeské kráľovstvo už tu na zemi. Vedel si, čo znamená obeta a kríž. Na prvom mieste treba vyzdvihnúť Tvoju krásnu rodinu; spolu s manželkou ste prijali osem detí, príkladne ste ich vychovali v kresťanskej viere, dokonca jeden váš syn Jozef Dominik sa stal kňazom, dominikánom.

Touto svojou prácou pera si najmä povznášal náš národ a viedol ho k pravde, ktorej zdrojom je večná Pravda, Boh sám.

Ako sa zapíšeme my všetci do Božích dejín? Boh nás povolal k životu v našom slovenskom národe a dal nám všetky milosti, aby sme prispeli k vzájomnému dobrému spoluzitiu, lebo všetci sme jedna veľká, Božia rodina.

Ferko, pán profesor, Tvoje vzácne práce hovoria o dejinách nášho národa, ako o takom, čo stojí a padá so Všemohúcim Bohom.

Ferko, pri Tvojej krásnej storočnici môžeme spokojne povedať, že máš skúsenosť ako málokto, skúsenosť nielen dejinnú, ale hlavne ľudskú. Bol si utečencom, zažil si toho veľa, rozličné režimy, zložité situácie, začal si u protinožcov nový život a pritom si nestratil to, čo je pre človeka najdôležitejšie, ako to krásne vyjadruje svätý Pavol: „Dobrý boj som bojoval, vieru som zachoval“ (2 Tim 4, 7).

Milý Ferko, pán profesor, som poctený, že Ťa osobne už desaťročia poznám, myslím od roku 1984, preto viem, že ako dobrého kresťana-katolíka a Slováka Ťa vždy, celým Tvojím životom, viedla láska k Bohu, bližnému i slovenskému národu, za toto svedectvo Ti veľmi pekne ďakujem. V Tvojej práci za Boha a národ Ti želim i naďalej veľa úspechov, uznania, pevné zdravie a dobré pero aj do ďalších rokov, pokiaľ len budeš vládvať.

Ján Košiar
8. apríla 2026

Podobne si sa obetoval pre svoj, ale i náš slovenský národ, ktorému si venoval svoj dar písania a trepezlivosť v skúmaní historických prameňov. Pričinil si sa v neobyčajnej miere o poznanie dejín nášho národa, tak vo vlasti ako aj vo svete.

Z Tvojich kníh a článkov sa človek dozvie veľa – sine ira et studio – najmä o prvej Slovenskej republike a o jej prezidentovi dr. Jozefovi Tisovi. Svojimi prácami si prispel nielen k odkrývaniu nepravd a fabulácií, ale napomáhal si najmä k pravdivému poznávaniu našich dejín, za ktoré sa nijaký Slovák nemá čo hanbiť. Nech Ti to Pán, večná Pravda, hojne odplatí.

Drahý Ferko, pán profesor, milý jubilant, táto Tvoja služba pravde Ťa určite zapíše zlatými písmenami do Knihy života, a natrvalo zostane v historickej pamäti, aj keď nás tu už nebude, lebo litera scripta manet. Svojimi publikáciami v angličtine si sa pričinil aj o pravdivé poznanie Slovákov a ich dejín vo svete, o ktorých sa v cudzine stále málo vie.

Netvrďme o kocke, že je to guľa, lebo z nás bude jedna veľká nula

Pôst 2026

Každý máme svoje informácie a zážitky, ja napríklad poznám vnútorné pomery u katolíkov a práve preto ich kritizujem, ale nedémonizujem. Vážim si pevnú vieru u všetkých a sám ju mám, aj keď asi trochu inú. Preto verím, že si porozumiem aj s "ináč veriacimi."

Tie novšie úvahy sú aj vyjadrením mojej filozofie dejín. Jasne sa teraz ukazuje, že peniaze kazia charakter. Možno to nemusí tak byť, ale kariéra a príjmy človeka celkom určite výrazne determinujú.

Mnohé myšlienky prezentujem až teraz, lebo ako hovorí Kazateľ: „Svoj čas má mlčať a svoj čas má hovoriť a svoje miesto má každé konanie pod slnkom.“

Tí, čo chcú vykladať Bibliu doslovne, nech sa zamyslia nad debatami Abraháma s Bohom, knihami Jób a Kazateľ a tiež nad mnohými žalmami, ktoré sa Boha priamo pýtajú na nespravodlivosť vo svete. Zamyslime sa

tiež nad tým, k čomu viedol doslovný výklad Biblie u mnohých protestantov a sem - tam aj u katolíkov.

Žijeme v neistote, ale ak máme dobré srdce, presne vieme, čo máme robiť. Podľa možnosti neubližovať.

Mnohí akosi zo zotrvačnosti podporujeme Západ a nevnímame, že mu aj po smrti šéfuje akýsi Epstein. Píšem veľa o kríze kresťanstva a možno o niečo viac kritizujem nekatolíkov, ale v poslednej dobe aj katolíci tvrdia, že guľa je kocka a veľa podobných nezmyslov.

„Hovorte každý pravdu svojmu bratovi“, ináč všetci zahynieme. Snažme sa teda vrátiť ku Kristovým slovám a netvrďme ich opak, aby táto doba naozaj nebola posledná.

MENE TEKEL FARES!

Vlado Gregor

Kam kráča svet, štát a kam my?

Znepokojujúce spoločenské symptómy z totalitnej éry sa hlásia čoraz silnejšie o slovo, čo môže právom znepokojovať bývalých politických väzňov. A tak stojíme pred dilemou: budeme hľadiť len do minulosti alebo nájdeme odvahu opäť vystúpiť z tieňa a prejdeme na aktívne ovplyvňovanie vývoja? Spoločnosť je chorobne polarizovaná a mnohí vidia zasa vnútorných i vonkajších nepriateľov a podľa toho rastie nevráživosť v spoločnosti.

Nie je to len náš jav. Už aj v USA riešia nárast afektívnej polarizácie – tendencie nenávidieť oponentov, nedôverovať a vyhýbať sa diskusii a interakcii s tými „z druhej strany“ (Iyengar, Sood a Lelkes 2012). Aj podľa Pew Research Center takéto názorovo-postojové nezhody dosiahli rekordne vysokú úroveň a ovplyvňujú mnohé nepolitické aspekty života.

Je to jav, aký sme poznali z totalitnej éry. Spoločné sú príčiny – ideologický kompas.

Politickí väzni v zápase za slobodu a demokraciu očakávali, že do roku 1989 jeden oficiálny („povolený“) názor a postoj vystrieda skutočná názorová pluralita so slobodnou výmenou faktov a argumentov pri hľadaní spoločného dobra. Tak, aby sa presadilo lepšie, efektívnejšie či morálnejšie východisko.

Žiaľ, temná história aj s narušením vzťahov, sa nám opäť vkradla nielen do politiky, médií, ale i spoločnosti, pracovísk aj obývačiek. Za tých 35 rokov nám vtedajšia aktívna generácia tridsiatnikov vstupuje do dôchodkového veku a mladá generácia „od prírody“ odmieta dobré rady starších či skúsenejších. Navyše liberálne strany jatria aj generačnú nevráživosť!

A likvidujú spoločnú identitu

Postojová zloba s až fanatickým presadzovaním opäť jediného „správneho“ názoru badať najmä v prejavoch postnovembrových generáciách, ktoré sa prirodzene hľadajú, ale znovu sa stali objektom mediálnej manipulácie, politickej propagandy a ideologickej indoktrinácie.

Aj na tomto negatívnom spoločenskom jave nevráživosti, prechádzajúcej do nenávisťi - ktorý chorobne fragmentuje spoločnosť, narúša súdržnosť a likviduje spoločnú identitu ako prirodzenú vývojovú ochranu pred vzájomným (z)ničením sa - badať za nedbanie systémového prenosu skúseností, ktorých autentickými nositeľmi a morálnymi autoritami boli politickí väzni a ich rodinní príslušníci.

Naozaj opäť potrebuje niekto vytvárať nové naratívy vnútorného i vonkajšieho nepriateľa? Je tiež na

zváženie či opäť chceme slepé „nerozborné priateľstvá“, čiže „ukotvenie“ opäť len na jednu svetovú stranu a v mene nového internacionalizmu potláčať svoje vlastné priority, záujmy a dokonca identitu? Nemali sme sa náhodou z histórie poučiť?

Práve národná, kultúrna, historická a duchovná identita ako spoločný menovateľ by mala obrúsiť ostrie názorových hrán. Lenže to sa logicky nedeje. A môže byť v tom podobný zámer systému ako v minulom režime so snahou demoralizovať ľudí cez vnucovanú ateizáciu, čiže život bez Boha a božích pravidiel. Podľa liberálneho kréda: ak nie je Boh, všetko je dovolené...

Vývoj sa však dramaticky zhoršuje a nachádzame sa v systéme polykríz. Keďže stojíme pred snemom, musíme reagovať na vonkajšie prostredie a určiť si priority, ciele a nástroje ako pomôcť buď zvrátiť, zastaviť alebo aspoň spomaliť spoločenský úpadok. Veď náš hlas je hlasom priam prorockým a nepochybniteľným, pokiaľ budeme schopní osloviť spoločnosť svojimi apelmi a novými formami komunikácie. Musíme jednoducho vystúpiť z vlastného kruhu a začať vzdorovať neblahému vývoju, pretože vieme porovnať a tušíme, kde to môže raz skončiť.

Nezahodme hrdinstvo predchodcov

Práve v preorientovaní sa našich priorít na odovzdanie svedectiev z minulej totality, na prítomnosť a budúci vývoj spoločnosti vidím najväčšiu výzvu, ktorá stojí pred nami.

Poznanie vychádzajúce zo skúsenosti si však žiada aj modernejšie či akceptovateľnejšie metódy a formy pôsobenia, odvíjajúce sa od schopnosti porovnať javy minulé a súčasné trendy, teda našu schopnosť pre-svedčiť. Na prvom mieste musíme mať k tomu ľudský kapitál a potenciál flexibilne a chirurgicky adresne tlačiť na neuralgické body negatívnych javov.

Zo subjektu pamätového a historického záznamu diania z éry neslobody sa jednoducho musíme transformovať na organizáciu objektu, ktorý má potenciál ovplyvňovať vývoj a tým aj budúcnosť a naplniť kľúčové poslanie, aby národ opäť neopakoval chyby minulosti, súc s inými -izmami, novými -ológiami, lenže v starých koľajach. Prečo? Nuž preto, že toto je naše nemenné poslanie, inak všetko strádanie politických väzňov by bolo zbytočné, ak by sa budúce generácie opäť dostali do nejakého totalitného chomúta. K tomu nech nám Pán Boh pomáha.

Rafael Rafaj
podpredseda PV ZPKO

Tma v nočnej tme...

Spomínam si na noc, keď padol Berlínsky múr: bol som nesmierne šťastný. Tiekli mi slzy. Rovnako ako keď som sa ako študent prvý raz ďalekohľadom pozeral zo západoberlínskej rozhladne na východoberlínsky Pankow. Opäť mi tiekli slzy a moje malé deti nechápali, prečo ich otec plače. Dožil som sa onej magickej chvíle, keď som bol presvedčený, že pre svet konečne nastáva éra mieru alebo aspoň väčšieho pokoja.

Bol som nesmierne spokojný, „lebo sme mali pravdu“, história bola na našej strane: bolševický moloch sa ocitol v prepadlisku dejín, konečne padol diktátorský komunistický režim, čo desaťročia držal v zajatí veľkú časť sveta. Nikomu z nás sa vtedy ani len neprisnilo, nikto z nás vtedy nemohol tušiť, že nasledujúcich tridsať rokov prinesie postupné narastanie vojen a teroru.

Prišlo Srbsko, Kosovo, Irak a 11. september, Libanon, Nikaragua, Kongo, Afganistan, Sudán, Ukrajina, Gaza, Irán a stovky ďalších konfliktov, o ktorých médiá hlavného prúdu ani nerefekujú, mlčí rozhlas, slepá je televízia: nebol už ani jeden deň mieru.

A rozhodca nikde

V súhrne tohto tragického denníka ľudstva je najťaživejšie zistenie, že OSN postupne stratila akúkoľvek morálnu i materiálnu autoritu. Je zjavné, že v súčasnom svete absentuje *arbiter elegatiarum*, tretí rozhodca, ktorý by bol schopný *ex auctoritate*, autoritatívne zastaviť konflikty na globálnej úrovni.

Takto sa akýkoľvek diktátor, autokrat, despota alebo, jednoducho povedané, gauner, ničomník, „silný muž“, čo sa slobodne dostal do mocenskej pozície, v ktorej môže vydávať zo seba to najhoršie, čo v ňom je, a to celkom beztrestne, uplatňujúc zákon silnejšieho, zákon džungle rušiaci všetky práva ľudí. Koncept, čo sa v týchto mesiacoch, žiaľ, až príliš často objavuje v Bielom dome, kde sa každé rozhodnutie stalo často nepochopiteľným, protirečivým, možno náladovým a, obávam sa, osamelým. Ani spojenci, ani poradcovia už nehrajú žiadnu rolu. Sú držaní v nevedomosti, ale pokrytecky predstierajú, že nimi ešte stále sú... Každopádne im nezostáva nič iné, ako prispôbiť sa

bez toho, aby mali čo povedať, akiste aj preto, že by ich pravdepodobne aj tak pokojne ignorovali (spojencov) a vymenili (poradcov).

Z obete násilník

Je nad slnko jasnejšie, že z europocentrického hľadiska chápania a vnímania slobody, ľudských a občianskych práv a hodnôt vzájomného spolunažívania, iránska mocenská konštelácia bola (a zostáva) najhoršia možná, ale fortieľ použitý na pokus o jej likvidáciu je neprijateľný, najmä vzhľadom na to, že ešte prebiehali riadne diplomatické rokovania.

Nad týmto absurdným rozporom sa potom týči Izrael, štát, ktorý za posledné tri roky stratil čaro malej, ale mocnej a hrdej demokracie obklopenej násilím. Prečo? Pretože postupne sám zaujal násilnícke postoje, aké sú z hľadiska ľudského spolunažívania neúnosné. Pretože prejavil zjavnú neschopnosť a neochotu k dialógu a utláča a vytláča susedné národy, čo už nemožno ospravedlniť potrebou obrany.

Tak mizne, je ponížovaná a vysmievaná akákoľvek logika zdravého rozumu, tolerance a potreby spolunažívania: je to neprístojné, bolestivé a v rozpore so zásadami, o ktorých každý formálne tvrdí, že ich chce uplatňovať a brániť.

Jestvuje východisko?

V svedomí sa teda pýtajme: Čo môže urobiť každý z nás? A ten, kto sa hlási ku kresťanstvu, nemôže tento nepokoj neprežívať ešte hlbšie, lebo príliš často sa násilie ospravedľuje v mene viery v toho istého monoteistického Boha, ktorý vo svojej podstate patrí nám všetkým.

Nehovoriac o nenávisti, čo sa šíri, o humanitárnej kríze, čo narastá, o kolektívnych drámach, čo sa potom premietajú do zúfalstva jednotlivých zlomených životov tých, ktorí sa ocitli uprostred toho všetkého, bez akejkoľvek viny či zodpovednosti.

Zdá sa, že neexistuje žiadne východisko, žiadny čestný kompromis.

Sme v temnej noci, cesta sa stratila, modlime sa, aby nezomrela aj nádej.

Jozef M. Rydlo

člen redakčnej rady Svedectva

Štát je krehká nádoba

Vznik druhej Slovenskej republiky nesie dátum 1. januára 1993. Premiérom v tom čase bol Vladimír Mečiar a v roku 1993 bol do funkcie prezidenta SR parlamentom zvolený Michal Kováč. Mečiar v knihe, ktorá je v týchto dňoch v tlači, spomína, aké požiadavky boli vyvíjané zo zahraničia na privatizáciu strategických podnikov. Keďže ich odmietal stal sa nežiaduci. Reakcia prišla veľmi skoro a mala podobu priam vydierania. Týkalo sa to predovšetkým integračného procesu, kde sme ako štát museli plniť rozličné kritériá. Dnes vieme, že prakticky išlo o odstavenie konkurencie alebo iné benefity, aké od nás niektoré krajiny očakávali.

Mnohí si ešte pamätajú, že najčastejšou výčitkou voči SR boli menšinové práva. Tie sa stali aj témou pri večeri Brzezinski – Mečiar počas návštevy premiéra v roku 1994 v USA. Dokonca pod hrozbou takej arbitráže, že Slovensko nebude. Túto udalosť opísal v knižke bývalý novinár a neskôr diplomat Ivan Horský. Prevzala ju do svojej knižky *Dva roky s premiérom*

Magda Pospíšilová, ktorá vyšla na sklonku vlaňajšieho roku. K tomuto svedectvu prispelo aj Svedectvo v rozhovore s Mariánom Kapustom, ktorý spomenul návštevu prezidenta SR Michala Kováča v USA, na ktorej ho sprevádzal jeho poradca Ján Klepáč.

Keďže vyhrážka zo strany Z. Brzezinského znela priam neuveriteľne, došlo k polemike, či sa to vôbec mohlo stať. Pán Kapusta zaujal stanovisko, z ktorého vyberáme: „Veľa mojich priateľov ma následne kontaktovalo a chceli vedieť, či informácie v rozhovore sa zakladajú na pravde a či ich viem opätovne obhájiť. S plnou zodpovednosťou som ich ubezpečil, že za svojimi vyjadreniami si plne stojím. Prípúšťam, že v roku 1994 bolo Slovensko už subjektom medzinárodného práva, ale stále hrozilo nebezpečenstvo, či si Slovenská republika obháji svoju krehkú samostatnosť.“

Svedectvo rozhovorom s Mariánom Kapustom teda prispelo do mozaiky poznania situácie, v akej sa štát nachádzal po svojom vzniku. Dnes, keď vidíme, čo sa deje vo svete, môžeme lepšie porozumieť procesom, aké sme v tom čase vôbec nemohli predvídať.

Eva Zelenayová

Ach Bože-Prebože, vojna veliká

Naša generácia našťastie vojnu na vlastnej koži nezažila a verme, že napriek neuveriteľne „diabolským“ časom ani nezažije. Môj starý otec i otec však vojnu prežili ako vojaci na východnom fronte. Mocnosti a štáty, v ktorých žili, posielali svoje armády ako zvyčajne „východným smerom“. Starý otec predtým, ako padol do zajatia v dnešnom Lotyšsku, bol kuchárom. Blížil sa obed, niesol porcelánovú misu plnú polievky, ale keď zbadal oficiera, misu pustil z rúk a salutoval. Misa sa rozbila a polievka rozliala. A napriek tomu, že oficier mal mokré gate, vytiahol medailu a starému otcovi ju pripevnil na hrud' so slovami: „Der brave Soldat!“

Aj otec mal do činenia s potravinami, pracoval v proviante, obstarával potravu pre vojakov. Zachovali sa jeho fotografie z druhej svetovej vojny, aj také na ktorých sú truhly so slovenskými vojakmi na cintoríne. Spomínal, že kúpili krawu, zaplatili za ňu, avšak namiesto toho, aby z nej mali mäso, zavreli ju do pivnice, kímili ju, dojili a mlieko dávali hladným deťom. Rozdávali i čokoládu, dospelým cigarety. Boli vlastne „okupanti“, a napriek tomu im na Ukrajine postavili pomník, ktorý pretrval i cez povojnové roky.

Starý otec mal však aj jeden smutnejší zážitok. Odskočil si na latrínu a okolo uši mu začali svišťať guľky. Vzal teda pušku, ktorú mal pri sebe, a vystrelil tým smerom, skade guľky prichádzali. So slzami v očiach mi potom prezradil, že to bolo prvý a posledný raz. Lebo guľky náhle lietieť prestali. A tak tú pušku zanesol do skladu s odôvodnením, že „dobré niesla“. A počul som z jeho úst aj mnohé „bojové“ pesničky, napríklad o pánovi „čisárovi, čo befele vydáva“. Aj tú, ktorá teraz doplnená pohyblivými obrázkami pešiakov a husárov koluje po internete: „Okolo Varšavy vojna veliká, stamadz dvojoch chlapci, sama kalika. Jeden volá na Boha, druhý kričí „Ja noha!“ Ach Bože-Prebože, vojna veliká...“

Sila, bezohľadnosť, zlo

Pokiaľ ide o príčiny vojny... Podľa francúzskeho historika Jeana-Baptistu Durosella prvú svetovú „vojnu spôsobil diabolský mechanizmus, ktorý vtedajší štátnici neovplyvňovali“. Tak teda kto a ako? Žeby to aktuálne prezrádzal aj chlap, ktorý zrejme chce ovládnuť celý Blízky východ a spomína pritom Ježiša Krista? Tu je vyjadrenie Benjamína Netanjahua, ktoré vďaka moderným masovokomunikačným prostriedkom obehlo celý svet: „Ježiš Kristus nemá žiadnu výhodu nad Džingischánom,“ začal a dokončil: „Ak ste dostatočne silní, dostatočne bezohľadní a dostatočne mocní, zlo dokáže vyhrať a poraziť dobro.“

Sila, bezohľadnosť, zlo. A čo iné, ak nie rozpínavosť jedných na úkor druhých bola príčinou, že veľké, ale duchom slabé ríše útočili v obave, že inak by boli odsúdené k zániku? Koniec-koncov i tak zanikli. Vstúpilo v roku 1914 Rakúsko-Uhorsko – mnohonárodnostný štát – radšej do vojny, ako by sa vydalo rozkladnej sile národného hnutia vnútri slovenských národov, ovládaných z Viedne a Budapešti? Toto se-

bectvo prinieslo krutú bilanciu: 8,5 milióna mŕtvych. Áno, zo všetkých zlých dôsledkov tamtej vojny – a ktorá vojna má iné dôsledky? – bola najhoršia smrť miliónov vojakov, ale aj civilistov. Negatíva vojny sú zvyčajne rovnaké: narušia sa prirodzené demografické procesy, keď straty v kolískach boli vyššie ako počet padlých. Alebo vlastne ide o to, aby bolo na planéte ľudí čo najmenej? Vojna je vždy obrovskou živelnou katastrofou, a ostáva po nej nepremožiteľná nenávisť. Diabolská nenávisť, podporovaná výrobcami oných „guliek“ a „gulí“. Reparácie, ktoré museli po prvej svetovej vojne platiť porazení, boli symbolom potrestania, Nemecko sa považovalo za obeť do neba volajúceho bezprávia. Heslo o „poputnom mieri“ z Versailles rozduchávalo v Nemecku nenávisť voči spojencom a z nenávisťi vyrastala nevyhnutne túžba po odplate. A stalo sa. Obetí druhej svetovej vojny bolo násobne viac. (Ešte horšie to bolo a dodnes je s porazenými južnými susedmi, ktorých „trianonská trauma“ sa nezahojila ani po viac ako sto rokoch.)

Sme naozaj kľúčovým národom?

A čo sa deje dnes, to prestáva človek chápať. Koľko nevinných, aj mužov, aj žien a detí kričí „Jaj noha!“ a volá na Boha? A koľko to ani nestihne? Zdá sa, že sila, bezohľadnosť a zlo, zbrane naplňajúce vrecká „majiteľov peňazí“, a v podstate rovnaká odpoveď napadnutých naozaj ide poraziť dobro, prekaziť ľuďom pokojný život, ktorý v treťom tisícročí je spojený aj či najmä s energiami, ropou a plynom.

Občas zamestnávajú moju myseľ slová pápeža Jána Pavla II.: „Slovensko má veľkú úlohu pri budovaní Európy tretieho tisícročia. Dobré si to uvedomte! Je povolané ponúknuť svoj veľmi významný príspevok k pravému pokroku európskeho kontinentu svojimi tradíciami, kultúrou, svojimi mučeníkmi a vyznávačmi, ako aj živými silami svojich nových generácií“. A muž z druhého konca sveta, americký evanjelizátor David Wilkerson počas návštevy Bratislavy v roku 2003 zvestoval: „Táto krajina, a hovorím to prorocky, je kľúčovým národom. Je to malá krajina, v mojom meste New York je viac ľudí ako v celej vašej krajine. Ale pri pohľade na to, čo Boh chce urobiť v Európe, tento národ je kľúčovým národom“. A do toho slová genetikov: „Slováci sú jedným z najautentickejších národov strednej Európy. Skrývajú v sebe jedinečný rezervoár staroeurópskej krvi, sme ľuďmi, ktorí vstrebali to najlepšie z keltskej podnikavosti, germánskej odolnosti a slovanskej oduševnenosti, no zároveň zostali verní svojim najhlbším, takmer paleolitickým koreňom.“

Zrejme my, každý z nás v svojom okolí a naši politici tam, kde nemusia byť „pod stolom“, za ktorým sa bijú veľkí, máme prispieť k tomu, aby akýmisi „európskymi hodnotami“ neboli len dve „M“ – Majetok a Money (peniaze), ale skutočná ľudskosť a skutočné cnosti. Lebo pokrievané cnosti vedú k necnostiam.

Marián Tkáč

Slovensko je kus mojej bytosti

Pokračovanie z 1. strany

Spomínam si na poľského básnika Adama Mickiewicza. Vo vyhnanstve v Paríži napísal skvelý národný epos Pán Tadeáš, ktorý sa začína slovami: „Otčina moja, ty si ako zdravie, ako treba ceníť ťa, vie opravdivo len ten, kto ťa stratil.“ Aj ja si myslím, že človek čím je vzdialenejší od rodnej vlasti, tým viac precítiť spojenie s ňou.

Celých 40 rokov som sa nesmel vrátiť na Slovensko a ono mi veľmi chýbalo. Videl som mnohých emigrantov, ako nedokázali v sebe potlačiť nostalgiu a niekedy ich to hnalo priam do zúfalstva. Niektorí dokonca skončili v ústave pre choromyseľných. To porovnanie rodnej zeme so zdravím je veľmi zaujímavý jav, skutočne veľmi priliehavé. Nikdy som sa neprestal cítiť Slovákom, hoci od roku 1956 som austrálskym občanom a som lojálny a vďačný krajine, ktorá ma adoptovala. Ale nikdy som neprestal cítiť podlžnosť voči krajine, kde som uzrel svetlo sveta a kde som strávil svoje prvé roky.

● **Aj vaše dielo je takmer celé venované Slovensku.**

Pokladal som to za svoju povinnosť a týmto spôsobom som sa usiloval pomôcť a odvdáčiť svojej rodnej zemi. Svoju úlohu v cudzine som chápal tak, aby sme my emigranti boli hlasom tých, ktorí boli umlčaní a robili to, čo oni robiť nemôžu.

● **Prečo ste sa ako vyštudovaný bankský inžinier dali na štúdium histórie?**

Vždy som mal záujem o históriu a literatúru, ale nie taký hlboký, aby som si ich volil ako povolanie. Tento záujem ma viedol k tomu, že po skončení technologického štúdia som sa zapísal na históriu. Štúdium ma upútalo od samého začiatku. V Austrálii som videl celkom iný prístup k dejinám. Novým bolo pre mňa to, že na prednáškach na univerzitnej úrovni sa do histórie dejín vnášala aj filozofia. Presvedčil som sa, že naše dejiny potrebujú skutočne nový pohľad. Postupne som získal diplom z histórie a keď som už bol lektorom a neskôr docentom na Technologickom

F. Vnuk s novinárkou E. Šebovou.

Foto archív

inštitúte (Institute of Technology; teraz je to University of South Australia), svoj voľný čas som nevenoval športu a podobným záľubám, ale histórii. Ako docent som mal každý siedmy rok nárok na 10-mesačnú platenú študijnú dovolenku. Navštevoval som národné archívy hlavne vo Veľkej Británii, kde som mohol nahliadnuť do hlásení britských diplomatov pôsobiacich v Česko-Slovensku, v Prahe i v Bratislave. Prístupné boli aj nemecké archívy, hlásenia nemeckých diplomatov a špeciálnych agentov a z nich som si mohol vytvoriť celkom iný, podľa mňa pravde a skutočnosti zodpovedajúci obraz politického vývoja na Slovensku. No a keď som potom išiel do dôchodku, mal som iba 59 rokov, tak som sa rozhodol venovať hlbšiemu štúdiu histórie.

● **Aj na Slovensku?**

Tu sa mi naskytla príležitosť, o akéj mohol slovenský historik predtým iba snívať. Otvoril sa prístup k archívu komunistického režimu. Riaditeľ Slovenského národného archívu dr. Dárius Rusnák mi bol v tomto ohľade veľmi ústretový a aj touto cestou mu chcem vyjadriť svoju povďačnosť. Súčasne sa mi pošťastilo byť docentom cirkevných dejín na Cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulte v Bratislave, takže som sa predovšetkým sústredil na výskum ťažkých osudov Katolíckej cirkvi počas komunistického režimu, teda obdobie 1945-1989.

● **Všetky vaše knihy sú späté s históriou Slovenska. Či ide o Cirkev alebo o politické dianie na Slovensku. Je teda naša história pre profesionála zaujímavá?**

Je veľmi zaujímavá, dokonca čím ju človek hlbšie študuje, tým je zaujímavejšia. História je záznam ľudských činov, ľudských omylov, hrdinstva i zbabelosti, tam je človek odhalený v tej najprirodzenejšej forme. Cicero povedal, že história je – okrem iného – aj učiteľkou života. Skutočne, keby politici študovali históriu, mnohým omylom by sa mohlo predísť. Tam sú príklady hrdinskosti, sily, slabosti, intríg, statočnosti... Tam nájdeme, že najsprávnejšia a najpriamejšia cesta je cesta statočnosti. Aj keď je to občas cesta, na ktorej treba robiť nemilé kroky, prekonávať neľahké prekážky, výsledok je vždy pozitívny a morálne inšpirujúci.

● **Jedno vaše dielo sa zaoberá sprisahaním voči prvej Slovenskej republike v roku 1944. V slovenskej historiografii sa však nič také nevykytuje. Na základe čoho vzniklo?**

Moja prvá diplomová práca sa zaoberala obdobím od 6. októbra 1938 do 14. marca 1939. V nemeckých archívoch som však našiel mnoho ďalších dokumentov a mnoho hlásení o udalostiach na Slovensku najmä roku 1944. Dokumenty vydávali celkom iný obraz o udalostiach, než sa o povstaní hovorilo a písalo na Slovensku. Uverejnil som o tom niekoľko článkov a príspevkov k dvadsiemu výročiu povstania, teda v roku 1964, ktoré potom vyšli knižne pod názvom *Neuveriteľné sprisahanie*. Ako motto som si vzal výroky dvoch spisovateľov – Jozefa Cígera-Hronského, ktorý sa čuduje, ako môže národ povstať proti vlastnému štátu. To sa dovtedy v dejinách ľudstva nestalo. A citát od Alfonza Bednára, ktorý vtedy napísal kontroverznú knihu *Hodiny a minúty*, a tam jedna z jeho postáv nazýva povstanie malou, hlúpu smiešnou vojnou vo veľkej vojne. Zaujímavé, že v Amerike celý jej náklad úplne vykúpili a pravdepodobne zničili neznámi ľudia. Vydavateľ dr. Jozef Paučo sa nazdával, že to bolo asi na zákrok zo strany pražských

úradov. Povstanie je ešte stále vec, s ktorou sme sa nevyrovnali a budeme sa musieť vyrovať, ak chceme zaujať dôstojné miesto v rodine kultúrnych národov.

● **Väčšinové médiá na Slovensku rozoznávajú uznávaných a mytologizujúcich historikov. Aj vás zaraďujú do druhej skupiny, ktorú vraj netreba brať vážne. Čo si o tom myslíte?**

Ja nemytologizujem, ja sa usilujem podať udalosti tak, ako sa stali.

A k tej mytológii len toľko, že je staršia než história. Prvé histórie boli mytologizujúce. Otec histórie Herodotos napísal knihu *História* – tam je oveľa viac mýtov ako reality. Začiatok každého národa je vlastne mytológia. Rimania odvodzujú založenie Ríma od trójskej vojny a dokonca ich letopočet sa začínal od založenia Ríma, ktorého zakladateľmi boli vlčicou oddojení bratia Romulus a Remus. To celé bolo mýtus. Začiatky gréckej histórie, to je veľmi krásna mytológia opísaná v Homérových eposoch. Alebo naši susedia, kde tí začínali svoju históriu? Praotec Čech, hora Říp, Přemysl oráč, Libuša – to sú všetko báje, ale nijaký Čech sa od toho nedištančuje. Lebo keď je mytológia užitočná a má integrujúci element, alebo vie národ duchovne povzniesť, je celkom užitočnou vecou. Keby sme mali hovoriť o mytologizujúcich historikoch, tak skôr by som medzi nich zaradil všetkých tých, čo papagájovite rozvádzali „múdrú stranou“ predkladané tézy a mysleli si, že robia históriu.

● **A ako hodnotíte slovenskú historiografiu?**

Historiografia je taká, akí sú historici, čo ju tvoria. Historici vychovávaní ešte za totality, ktorí získali diplomy a odmeny za rozvádzanie straníckych téz, za to, že písali knihy a Brežneva, sa veľmi ťažko dištancovali od svojej minulosti. Radšej budú lipnúť na svojich omyloch, než by si priznali chybu. No a viacerí z nich ostali naďalej vo vedúcich funkciách najmä v Historickom ústave SAV. Ďalší pôsobili na univerzitách, z iných sa stali korešpondenti alebo tzv. „mienkotvorní“ novinári. Ich odchovanci a žiaci pokračovali v šlapajach svojich mentorov. Inšpirujú sa cudzími vzormi a namiesto toho, aby si

vytvárali vlastné postoje, preberajú pohľady a názory našich nežičlivcov.

To je jedna skupina. Lenže vyrastá tu mladá generácia, ktorá má prístup k zahraničnej literatúre, a tá už začína vidieť veci celkom ináč, nepreberá bezmyšlienkovite prístupy a názory svojich predchodcov. Medzi mladými historikmi máme naozaj niekoľko odvážnych osobností, ktoré veľmi pekne rozvádzajú pohľady na slovenskú minulosť. A v tom vidím nádej. Súčasne si však uvedomujem, že vývoj potrvá dlhšie, než by sme si želali.

● **Ako hodnotíte odkaz vierozvestov sv. Cyrila a Metoda pre Slovákov?**

Sv. Cyril a Metod a ich misia na Slovensku má v našich dejinách monumentálny význam. To, čím sme, je vo veľkej miere zásluhou ich diela. Neboli prví, čo u nás hlásali kresťanstvo, no prví, ktorým ľud rozumel. Ich mentalita bola celkom iná než kňazov latinského obradu. Ukázalo sa, že byzantské metódy boli nášmu charakteru oveľa bližšie. Je známe, že napríklad mariánska úcta, ktorú šíрили, mala u našich predkov osobitnú príťažlivosť k viere. Dôležitý bol politický a nadovšetko kultúrny význam ich misie. Už to, že nám priniesli písmo, prvé preklady Sv. písma do reči Slovanov, že liturgia v slovanskej reči, ktorá sa tu konala, bola rovnocenná s latinskou či gréckou liturgiou je priam unikátny príklad dôležitosti, ktorou presiakli do duše národa a pomohli mu prežiť nasledujúce nešťastia. Toto je to dedičstvo otcov. Toto je to posolstvo, s ktorým oni prišli. A potom, priniesli zákony a pravidlá, ktoré do administratívy vniesli určitý poriadok a systém. Je pre nás veľkým nešťastím, že táto misia nemohla ďalej pokračovať. Úspech Cyrila a Metoda vyvolal žiarlivosť medzi nemeckým duchovenstvom a ich intrigám napokon podľahol aj náš veľký Svätopluk, ktorý po Metodovej smrti vyhnal jeho žiakov. Ale zasa Gorazd, Naum či Klement pokresťančili na Balkáne Slovanov i v Kyjevskej Rusi, takže vlastne pokračovali v diele sv. Cyrila a Metoda. A my by sme mali byť hrdí, že na tom participovali ľudia z našej zeme od Močenku, Nitry, Devína. Nemáme záznamy, lebo sa nerobili, a tie čo sa

robili, boli zničené. Uhorská vládna moc veľmi potláčala cyrilo-metodskú tradíciu. Kňazi nesmeli pripustiť mená Cyril a Metod, nesmeli byť po nich pomenované kostoly. Spolok sv. Vojtecha sa mal pôvodne nazývať Spolok sv. Cyrila a Metoda, ale ostrihomský arcibiskup nedovolil Radlinskému tento spolok založiť. Neskôr, za veľkých obetí dosiahol, že spolok založili, ale meno dostal po patrónovi ostrihomskej arcidiecézy.

● **Emigrovali ste v roku 1949. Napriek tomu ste celý život venovali Slovensku a jeho bielym miestam v histórii. Do svojej vlasti ste sa vrátili až po roku 1989 a v roku 2012 ste natrvalo odišli do Austrálie. Nechýba vám kontakt so Slovenskom? Aký máte pocit z našej súčasnosti?**

Mám zmiešané pocity. V niektorých smeroch sa pokročilo, ale nie tak, ako by sa žiadalo v štáte suverénneho národa. Sú tu viaceré znepokojujúce javy. Napríklad sčítanie ľudu ukazuje pokles veriacich. Nie sme vstave udržať vo viere ani to, čo prežilo komunizmus. Z hospodárskeho hľadiska sme pomaly najomníci vo vlastnom dome. Štát nevie vyriešiť sociálne otázky dôchodcov, mladých rodín. Kedysi sme boli v potravinách sebestační, teraz sa priveľa dováža. Ešte stále sme sa nezbavili pocitov menejcennosti, nedosiahli ten stupeň národnej hrdosti, aký sa od sebedovedomého národa očakáva. Nevieme si plne oceniť hodnotu samostatnosti a uctiť ľudí, ktorí nám ju vydobyli a obnovili. A mohol by som vymenovať ďalšie neduhy, vedu, médiá, vydávanie kníh. Ako je možné, že tento štát nevie tieto problémy riešiť? Myslím si, že do politiky by mali vstupovať ľudia, ktorí sú nielen vzdelaní, ale aj morálne bezúhonní a čestní. Takí, ktorí idú s cieľom pracovať nie pre osobné, ale pre spoločné dobro. Sú však mnohé veci, ktoré si osobitne cením, a nadovšetko, že ja, ktorý som 40 rokov nemohol sem prísť, teraz môžem voľne prichádzať a odchádzať. Takto na dnešnú situáciu pozerám a dúfam, že pesimistický pohľad budem môcť skorigovať. Keď nie ja, tak generácia po nás.

Eva Zelenayová

Samuel Bibza – vojnový zbohatlík?

Narodil sa 23. 11. 1912 v Malom Čepčine v evanjelickej rodine Jána Bibzu a Márie rod. Kubík. Mal dvoch súrodencov. Po ľudovej škole a mešťianke sa ako 14-ročný začal učiť za čašníka. Bol veľmi zručný – už ako školák vedel vyrezávať nádherné drevené predmety. Po návrate z vojenčiny v r. 1932 viedol mlyn, ktorý zakúpil jeho otec, no potom sa vrátil k svojej záľube, výrobe drevených výrobkov, pričom v r. 1938 si otvoril malý podnik na ich výrobu. V r. 1935 vstúpil do SNS. Po r. 1938 sa už politicky neangažoval. V júni 1944 sa prostredníctvom V. Jeršova zapojil do čl. odboja. Stal sa veliteľom jedného z oddielov 2. partizánskej brigády gen. M. R. Štefánika (vel. V. Žingor). Od januára 1945 pôsobil so svojím oddielom „Samo“ v Gaderskej doline.

V r. 1946 sa oženil s Máriou Železníkovou, mali tri deti – Samuela, Petra a Danicu.

Podobne ako Žingor a mnohí iní partizáni v r. 1945 vstúpil do KSS. Zväz slovenských partizánov (ZSP) bol zas najaktívnejším pomocníkom KSS pri uchopení moci a likvidácii politických oponentov. Už v r. 1946 z KSS vystúpil, no v ZSP ostal, bol členom okresného výboru v Martine. Spolu so Žingorom požadovali však nadstraníckosť ZSP.

Venoval sa svojmu podniku, ktorému sa pomerne darilo, mal 20 zamestnancov. Pravdepodobne kvôli chystanému znárodneniu prešiel na antikomunistické pozície. O možnostiach rezistencie hovoril v r. 1948 s Dušanom Lichnerom, synom bývalého ministra Jána Lichnera, ktorý bol jeho vzdialeným príbuzným. V skupinke bola aj Zora Adamcová, bývalá sekretárka J. Lichnera či npor. SNB Viliam Božány, neskôr aj Ladislav Nosák. Ich debaty však k žiadnej konkrétnej činnosti nevedli, s odbojom rávali až po prípadnom vypuknutí vojny medzi ZSSR a USA.

ŠtB skupinku od počiatku monitorovala a to prostredníctvom Z. Adamcovej, ktorú naverbovala. V júni 1949 sa Bibza stretol so Žingorom, ktorý sa medzitým, po opustení manželky a štyroch detí, uchýlil s družkou do Vyso-

Samuel Bibza vypovedá pred Štátnym súdom.

Zdroj TA SR

kých Tatier. Spolu skoncipovali náčrt politického programu s názvom „Posolstvo“. Značnou sumou prispel na podporu Žingorovho živobytia. O programe sa dozvedel aj Žingorov bývalý spolubojovník Alojz Ritnošík (tiež v službách ŠtB), ako aj dobrodruh s kriminálnym pozadím Jozef Publík-Zelenský (takisto zverbovaný ŠtB). Dostal úlohu vypátrať miesto Žingorovho pobytu ako i ciele „ozbrojených skupín“. Na Bibzu bol nasadený ako agent-provokatér i ďalší bývalý partizán, Ivan Šimko, ktorý ho vťahoval do ďalších aktivít. V naivnom protikomunistickom zanietení získaval ďalších ľudí, čo bolo pre ŠtB len vodou na mlyn. Upozorneniam o hroziacom zatknutí neveril a stále viac sa zaplietal do agentúrnej siete, ktorú okolo neho spriadali. Adamcová mu dokonca vybavila stretnutie s agentom americkej spravodajskej služby.

Bibzu spolu s ďalšími napokon zatkli v noci z 22. na 23. novembra 1949. V rámci akcie „Turiec“ ŠtB pozatýkala začiatkom decembra až 76 osôb. Trestné oznámenie KV ŠtB Bratislava z 22. decembra 1949 ho vykreslilo ako vojnového zbohatlíka, buržuja, ktorý vstúpil do KSS s cieľom škodiť robotníckej triede. Vypovedať dlho odmietal, zapieral, spravil tak až po trýznení.

Obraz ozbrojenej protikomunistickej skupiny v horách a jej „odhalenie“ sa komunistom veľmi hodilo – ako odstrašujúci príklad. Monsterproces bol premyslený do najmenších detailov –

boli vybrané postavy, texty, otázky, ktoré smú či nesmú odznieť aj to, kto bude tvoriť „verejnosť“ a pod.

Inscenácia pred Štátnym súdom sa začala 18. októbra 1950 v Bratislave. Predsedom senátu bol Dr. K. Bedrna, prokurátormi O. Ujhélyi a R. Mozolányi. 21. októbra 1950 boli na hrdelný trest (zločin velezrady, vyzvedačstva) odsúdení traja z ôsmich súdených – Žingor, Nosák, Bibza. Bibzovi pridali ešte pokutu 200 tisíc Kčs a konfiškáciu celého majetku. Najvyšší súd ich odvolanie zamietol a tresty potvrdil.

Nepomohli ani žiadosti manželky a matky K. Gottwaldovi o milosť. Popravení boli nadránom 18. decembra 1950 na nádvorí Justičného paláca v Bratislave. Telo S. Bibzu bolo na pokyn prokurátora spálené v krematóriu. Popol uložili do spoločného hrobu v urnovom háji brnenského krematória. V r. 1968 urnu rodina previezla do Slávičieho údolia v Bratislave.

Žingorov proces patrí medzi tie, ktoré prehodnotili už samotní komunisti a obeť v r. 1968 súdne rehabilitovali. Inšpekcia v 60. rokoch priznala, že došlo nielen k provokáciám, ale aj „značnému zveličeniu celého prípadu“ a tzv. Žingoriáda bola od počiatku až do konca pod kontrolou ŠtB...

Martin Lacko

Na str. 16: Pokyn T. Baláza k mimoriadnej odmene pre pracovníkov ŠtB na akcii „Turiec“.

Gejza Pásztor: Tri dni dlhšie ako štyri roky

Spomienky na gulagy 1945 – 1949

V týchto dňoch vydali Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja knihu spomienok Gejzu Pásztoru na roky strávené v pracovných táboroch v Sovietskom zväze.

Narodil sa v Gelnici 13. marca 1914 a do gulagov bol násilne odvečený. Keďže už zomrela väčšina z tých, čo toto ťažké obdobie násilného otroctva v táboroch smrti v gulagoch prežili a mali šťastie, že sa mohli po rokoch utrpenia vrátiť do svojej vlasti, táto téma sa vytratila z povedomia slovenskej verejnosti a nevenujú jej takmer žiadnu pozornosť ani médiá. A predsa je potrebné si ju pripomínať, pretože postihla desaťtisíce našich spoluobčanov, väčšinou z východného Slovenska. Mnohí z nich sa pre ťažké životné podmienky, v ktorých boli nútení ťažko pracovať ani nevrátili, lebo zahynuli a tam skončili aj ich telesné pozostatky.

Knihu na vydanie redakčne pripravil historik Martin Lacko, ktorý k nej napísal aj úvodnú štúdiu. V nej bližšie oboznamuje s problematikou násilne odvečených do ZSSR aj so životnými osudmi Gejzu Pásztoru. Ten svoje spomienky na ťažké roky prežité v sovietskom zajatí opísal v slovenčine v roku 1991 v Nemecku, kde vtedy žil. Vyšli aj v nemeckom jazyku a uverejnil ich aj časopis *Pamäť národa* na Slovensku. Gejza Pásztor zomrel 5. októbra 2012 v Nemeckom Ulme, kde je tiež pochovaný.

Autor autenticky približuje neľudské podmienky táborov, ktorými počas vyše štyroch rokov prešiel, kde ľudský život nemal žiadnu cenu a mnohí neprežili hlad, zlé hygienické podmienky, choroby, žiadnu zdravotnú starostlivosť, každodennú ťažkú prácu počas celého dňa, barbarské správanie a týranie dozorcov, vši, ploštice, hmyz, zi-

GEJZA PÁSZTOR

TRI DNI DLHŠIE AKO ŠTYRI ROKY

Spomienky na gulagy
1945 – 1949

mu... Nemali umožnený žiadny kontakt s domovom a žili v celkovej neistote. Ako píše autor: „Boli sme na tom horšie ako vojnoví zajatci akýchkoľvek armád, ktorým sa čas od času umožnilo poslať domov cez Medzinárodný Červený kríž aspoň poštovú korešpondenčnú kartu. Nevedeli sme, či sa niekedy vôbec vrátíme domov, prečo tam vôbec sme, lebo nás nikdy nepostavili pred súd ani nesúdili – veď z čoho by nás boli súdili – a tak sme na tom boli horšie ako vrahovia, ktorých za vraždu odsúdili, ale presne vedeli na akú dobu a kedy sa dostanú domov.“ Okrem osu-

dov väzňov a podmienok v pracovných táboroch, aj počas transportov, autor približuje i podmienky života ľudí v krajine, ktoré pri svojom pobyte mal možnosť vidieť.

Kniha je napísaná pútavo, iste zaujme čitateľa svojím obsahom. Vyšla v brožovanej forme, vo formáte A5, má 88 strán, fialovú obálku s portrétom autora a na jej zadnej strane krátky životný profil autora spomienok. Okrem obsahu je v knihe aj zoznam skratiek, miestny a menný register a obrazová príloha z fotografií autora po návrate ale aj z táborov.

Ludovít Košík

STALO SA

1. apríla 1943 nemecké vojsko objavilo v lese pri ruskej obci Katyň masové hroby vyše 4000 poľských dôstojníkov, ktorých bolševici vyvraždili po uväznení v zajateckom tábore Kozelsk. Členom medzinárodnej lekárskej komisie, ktorá vyšetrovala okolnosti tejto masovej vraždy bol aj slovenský lekár, profesor patologickej anatómie na lekárskej fakulte Slovenskej univerzity MUDr. František Šubík (básnik Andrej Žarnov).

2. apríla 1914 sa v Parchovanech narodil Jozef Papin. V rokoch 1942-1944 pôsobil ako kaplán na viacerých miestach, neskôr ho poverili pastoráciou medzi vysokoškolákmi v bratislavskom internáte Lafranconi. V r. 1945 na univerzite v holandskom Nijmegen získal doktorát filozofie.

5. apríla 1950 sa uskutočnil proces proti desiatim významným rehoľníkom, Machalka a spol. Bol súčasťou ťaženia proti mužským rehoľiam a mal poskytnúť ideologické zdôvodnenie likvidácie kláštorov v nasledujúcej Akcii K. Bol prezentovaný ako odhalenie rozsiahlej protištátnej špionážnej činnosti rehoľníkov v prospech Vatikánu.

7. apríla 1964 zomrel v New Yorku Konštantín Čulen, slovenský publicista, historik a politik aktívny v HSĽS a v období prvej Slovenskej republiky. Po roku 1945 funkcionár exilových organizácií v Amerike, redaktor Kanadského Slováka. Pochovaný je na NC v Martine. Narodil sa 26. februára 1904 v Brodskom.

11. apríla 1947 sa začala uskutočňovať výmena obyvateľstva v zmysle česko-slovensko-maďarskej dohody z 27. februára 1946. Prvý vlak so 126 Slovákami z Maďarska prišiel do Parkánu (teraz Štúrovo) 13. apríla.

11. apríla 1969 sa na Námestí osloboditeľov v Košiciach na protest proti sovietskej okupácii upálil slovenský vojak Michal Leučík zo Sečovskej Polianky. Na rozdiel od podobného gesta českého študenta Jana Palacha, tento čin bol úplne utajený, lekárske dokumenty zničené a všetci svedkovia a príbuzní prinútení k mlčaní.

13. – 14. apríla 1950 v nočnom čase ozbrojené jednotky milície, vojska a Zboru štátnej bezpečnosti vtrhli do takmer všetkých mužských kláštorov na Slovensku a brutálnym spôsobom deportovali všetkých rehoľníkov do vopred vyhladených „koncentračných táborov“, kde ich internovali (akcia K). V noci z 3. na 4. mája dokončili akciu likvidovaním ostatných mužských kláštorov. Týkalo

sa to 1 326 rehoľníkov, z toho 406 kňazov, ktorí žili v 110 rehoľných domoch. Z nich potom 171 kňazov bolo odsúdených na vysoké tresty: 5 na doživotie a ostatní spolu na 756 rokov a 6 mesiacov väzenia.

14. apríla 1945 rozhodnutím predsedníctva SNR č. 108/1945-prez. zo dňa 13. 4. 1945 bol zhabaný katolícky vysokoškolský internát Svoradov v Bratislave s tým, že „celý majetok patriaci Svoradovu, t.j. vysokoškolský internát a všetky príslušné budovy, ako aj celý ostatný hnuťelný a nehnuteľný majetok prechádza dnešným dňom do vlastníctva štátu a podlieha správe SNR“.

14. apríla 1849 zomrel na Dobrej Vode básnik a kňaz Ján Hollý. (170. výročie) Narodil sa v Borskom Mikuláši v roku 1785.

15. apríla 1947 Národný súd v Bratislave vyniesol rozsudok trestu smrti povrazom nad prezidentom Slovenskej republiky Jozefom Tisom. Jeho obhajcovia so súhlasom odsúdeného hneď podali žiadosť prezidentovi E. Benešovi o milosť.

17. apríla 1919 zomrel vo Viedni barón Ladislav Medňanský, maliar, krajinár európskeho významu. Mal ateliér aj na parížskom Montmatri, neskôr aj vo Viedni. Jeho krajinárske maľby sa vyznačujú melanchóliou či nostalgiou a majstrovským zachytením svetla. Narodil sa 23. apríla 1852 v Beckove.

18. apríla 1947 na dvore Justičného paláca v Bratislave bol popravený obesením prvý prezident Slovenskej republiky katolícky kňaz Jozef Tiso. V roku 2007 bol hrob otvorený a vykonaná exhumácia s DNA potvrdením o tom, že ide o ostatky Jozefa Tisu. Urnu s kosťami uložili späť do hrobu, ktorý dostal nový pamätník.

19. apríla 1925 sa v Bratislave narodil Vladimír Jukl. Stal sa členom spoločenstva Rodina, kde sa v roku 1943 zoznámil s kňazom a profesorom Tomislavom Kolakovičom. Vladimíra Jukla zatkla ŠtB v auguste 1951, keď sa špeciálne začala zaoberať Rodinou. Po mučení a desaťmesačnej samoväzbe bol ako 27-ročný odsúdený za velezradu na 25 rokov väzenia. Na slobodu sa dostal podmienčne v roku 1965.

19. apríla 1947 v noci o jednej hodine polícia dala pochovať telo Jozefa Tisu v jednom z troch pripravených hrobov na Martinskom cintoríne v Bratislave. Cirkevný obrad vykonal saleziánsky kňaz Jozef Stašo, ktorý vykonával duchovnú službu ako väzenský kaplán.

22. apríla 1990 pápež Ján Pavol II.

navštívil Slovenskú republiku. Pri vystúpení z vrtuľníka na Vajnorskom letisku si pokľakol a pobožkal slovenskú zem, ako to robil iba pri príchode do suverénnych štátov.

23. apríla 1929 sa konala posviacka Pápežského česko-slovenského kolégia Nepomucenum v Ríme.

25. apríla 1949 Predsedníctvo ÚV KSČ vydalo smernice na dosiahnutie úplnej kontroly nad katolíckou cirkvou utvorením národnej cirkvi, odtrhnuté od Ríma.

24. apríla 1980 zomrel v Bratislave slovenský maliar, grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg Ludovít Fulla. Je považovaný za jedného zo zakladateľov moderného maliarstva a grafiky na Slovensku. Inšpiroval ho najmä slovenský folklór. Fullove tapisérie sú považované za základné diela tohto umenia na Slovensku. Ako ilustrátor sa zapísal do povedomia výtvarným spracovaním ľudových rozprávok Pavla Dobšinského.

26. apríla 1910 zomrel v Paríži nórsky spisovateľ Bjørnstjerne Bjørnson. Tento nositeľ Nobelovej ceny za literatúru za rok 1903 sa do našej kultúrnej pamäti zapísal aj ako zástanca práv Slovákov v Rakúsko-Uhorsku. Ako prvý reagoval vo svetových denníkoch na správu o tragédii, ku ktorej došlo v roku 1907 v Černej pri Ružomberku, keď uhorskí žandári strieľali do davu žiadajúceho, aby ich kostol vysvätil kňaz Andrej Hlinka.

26. – 29. apríla 1953 Krajský súd v Bratislave vyniesol rozsudok nad členmi Rodiny, ktorú v rokoch 1944 – 1946 založil chorvátsky kňaz Tomislav Poglajen (Kolakovič). Odsúdených bolo 24 osôb, z nich 9 žien, spolu na 121 rokov a 9 mesiacov väzenia.

28. apríla 1950 došlo k likvidácii Grécko-katolíckej cirkvi v celej bývalej ČSR. Do dejín vošla ako Akcia P – Prešovský sobor.

28. apríla 1943 švajčiarsky generálny konzul v Bratislave Max Grässli hlásil svojmu ministerstvu zahraničných vecí: „...prezident Tiso robí všetko, čo je v jeho moci, aby deportáciu Židov definitívne zastavil a osud pozostalých Židov do určitej miery ľudsky upravil. V tomto jeho úsilí sa teší sympatiám prevažnej časti slovenského obyvateľstva.“

29. apríla 1950 uväznili obidvoch gréckokatolíckych biskupov: sídelného biskupa Pavla Petra Gojdiča i pomocného biskupa Vasila Hopku. Vyše 70 kňazov, ktorí odmietli vstúpiť do pravoslávnej cirkvi, bolo spolu s rodinami vysídlených do sudetských krajov Česka so zákazom vrátiť sa na Slovensko.

PRIPOMÍNAME SI

V apríli si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

MUDr. Barbora Bajčíková, Bratislava 17.4.1981
Matúš Laktoščík, Dolný Kubín 21.4.1981

55 rokov

Bc. Magdaléna Čulenová, Bratislava 21.4.1971

70 rokov

Mária Brodňanská, Košice 13.4.1956

80 rokov

Dagmar Matysová, Limbach 8.4.1946

82 rokov

Doc. Ing. Peter Ivánek Csc, Kysucké Nové Mesto 2.4.1944
Ján Dekýš, Lovča 15.4.1944

83 rokov

Helena Markovičová, Veľké Bedzany 30.4.1943

84 rokov

Agneša Lakoščíková, Dolný Kubín 10.4.1942
Jolana Gregušová, Lovča 18.4.1942

86 rokov

Mária Danková, Trebišov 15.4.1940

88 rokov

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 16.4.1938

90 rokov

Valéria Kraushuberová, Hlohovec 10.4.1936

92 rokov

Juraj Badinka, Šiatorožská Bukovinka 23.4.1934

93 rokov

Irena Krajčíková, Dobrá 16.4.1933
Elena Rybárová, Hrušové 19.4.1933

95 rokov

Katarína Neštráková, Sered' 30.4.1931

97 rokov

Ing. Karol Ďubek, Sečovce 28.4.1929

Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPELI NA SVEDECTVO A ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
MVDr. Peter Blaško, Bratislava	50 EUR
Martin Lacko, Modrová	310 EUR
Karol Markovič, Bratislava	6 EUR
Dominik Mužila, Dolný Kubín	10 EUR
Stanislav Stanek, Bratislava	10 EUR
Jozef Javorka, Bratislava	50 EUR
Ján Košiar, Bratislava	80 EUR
pani Hrbáčková	20 EUR
Rudolf Maláček, Malacky	30 EUR
Jozef Tóth, Nitra	20 EUR
Jozef Ostrožlík, Úľany nad Žitavou	30 EUR
Marián Ištók, Košice	8 EUR
Ján Gregor, Banská Bystrica	26 EUR
Hela Halková, Banská Bystrica	20 EUR
Anna Šluková, Banská Bystrica	10 EUR
Marta Karvašová, Banská Bystrica	6 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou	5 EUR
MUDr. Ivan Galvánec, Nitra	10 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku nedožitých 84 rokov, 18. marca 2026, zomrela **Eva BRINICHOVÁ**, členka Regionálnej organizácie PV ZPKO Nitra. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 23. marca 2026 v Nitre. Poslednej rozlúčky sa zúčastnili členky RO PV ZPKO a predsedníčka Alžbeta Loudová.

† Vo veku nedožitých 95 rokov, 24. marca 2026, zomrel **Juraj NIŽŇANSKÝ**, dlhoročný člen Regionálnej organizácie PV ZPKO Trnava. Posledná rozlúčka so zosnulým sa konala 27. marca 2026 v kostole sv. Gorazda vo Vrbovom.

† Vo veku nedožitých 93 rokov, 4. marca 2026, zomrel **Ján BILEK**, dlhoročný člen RP PV ZPKO v Levoči. Posledná rozlúčka sa konala 7. marca 2026 v rímskokatolíckom kostole v Jablonove.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

■ **Malé kníhkupectvo Svojet** v bratislavskej Liga pasáži ponúka knihy, ktoré inde nekúpíte. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva.

Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezrušilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výšku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň pred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom

okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109**, alebo sa kontaktujú na tel. číslo: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

OPRAVA. Vo Svedectve č. 3/2026 sme v článku na str. 3 a na str. 12 uviedli nesprávne názov utečeneckého tábora. Správne má byť Valka. Za chybu sa ospravedľujeme. **(red)**

DŮVODY V KOMUNISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU

Samuel Bibza na lavici obžalovaných mezi příslušníky SNB, na levém okraji sedí Viliam Žngor, za ním Ladislav Nosák. (Zdroj: VHA Bratislava)

SAMUEL BIBZA (1912–1950)

Zverenictvo vrdira - BA odbor.

Sociálnemu referentovi
S. K a l i n o v i
T u . . .

Vydajte 5 kg / päť kg / čokolády pre orgány. zúčastnených na realizácii prípadu "Juriso".
Bratislava, 3. januára 1950.

Za prednostu BA:
[Signature]

Pokyn Teodora Baláže k mimoriadne odmeně pro pracovníky StB, podílející se na akci „Juriso“ (Zdroj: ABS)

460 149

Krajšob velitelstvo štátnaj bezpečnosti.
Číslo: 29909/05/1949. Bratislava, dňa 11. januára 1950.

Státna prokuratúra - len k rubánu
s. gen. Dr. Šušlu, alebo s. Dr. Kuzmáro.

Bratislava.

Časoby s prípadu Z i n g e r a spoloč. Vylúčení s obžaloby - osudomnie

Prosím, aby pri podávaní obžaloby na proti-štátny prípad Zinger a spoloč. boli vylúčení z pod obžaloby nasledujúci:

- 1./ Zora Adamecová,
- 2./ Josef Dublík - Jelenový,
- 3./ Ivan Šimko,
- 4./ polk. P. Ročhádka, Dúrkalka,
- 5./ Alojs Ximčík.

1./ Prosim, aby bolo zaradené potrebné, pod rukom tým, že here menovaný budú pojsť do akupny prešskej.

